

AL-HIKMAH

Jilid	8	ISSN 1985-6822	2016
No.	2		1438

- SEJARAH DAN LATAR BELAKANG MASYARAKAT KADAYAN ...3-18
Normala Othman
- ARAB HADHRAMI DAN ARAB PERANAKAN DI MALAYSIA ...19-37
Latifah Abdul Latiff, Siti Nor Baya Jacob, Anita Ismail, Adibah Sulaiman, Mashitah Sulaiman & Azmir Mohd Nizah
- PERSEPSI PELAJAR UKM TERHADAP HUBUNGAN ETNIK DI MALAYSIA ...38-59
Nazri Muslim, Fazilah Idris, Rozita Ibrahim, Rozmel Abdul Latiff, Nasruddin Yunos, Ahmad Zamri Mansor & Hasanah Abd. Khafidz
- METOD DAKWAH MOHD FADLI YUSOF DALAM PENGISLAMAN SUKU KAUM MASYARAKAT MURUT ...60-80
Abd Hadi Borham, Wahyu Hidayat Abdullah, Mohamad Marzuqi Abdul Rahim & Muhammad Akramin Kamaruzaman
- PESAN ABADI BUMI DAN LANGIT KEPADA MANUSIA: ANALISIS KOMUNIKASI DAKWAH DALAM TRADISI PEMBACAAN KITTA TULKIYAMAT DALAM MASYARAKAT MAKASSAR ...81-96
Nur Setiawati Mappaselleng & Ahmad Zaharuddin Sani Ahmad Sabri
- NILAI PENCAPAIAN DAN ORIENTASI MASA HADAPAN REMAJA ORANG ASLI DI NEGERI PAHANG DAN PERAK, MALAYSIA ...97-109
Azlina Mohd Khir, Ma'rof Redzuan, Hanina H. Hamsan & Mohd Ibrani Shahrinin
- PENERIMAAN MASYARAKAT TERHADAP AKTIVITI RUKUN TETANGGA MENGIKUT JANTINA ...110-127
Ahmad Zaharuddin Sani Ahmad Sabri & Nur Syafiqah Huda Mohd Rashidi
- MAQASID SYARIAH DALAM PEMBINAAN FATWA BERKAITAN AMALAN RENTAS AGAMA DAN RENTAS BUDAYA DI MALAYSIA ...128-147
Wan Zulkifli Wan Hassan, Nabilah Abdullah, Jamsari Alias, Azizi Umar & Nazri Muslim
- ADAB IKHTILAF DALAM DAKWAH ISLAMIYAH ...148-165
Mohamad Zulkifli Abdul Ghani, Abdul Ghafar Don, Adawiyah Ismail & Abu Dardaa Mohamad
- SISTEM KAD PERAKAM WAKTU (KPW) ERA KEPIMPINAN TUN DR MAHATHIR MOHAMAD DI MALAYSIA ...166-183
Muniroh Abdul Rohman, Ahmad Zaharuddin Sani Ahmad Sabri
- ANTI-MUSLIM CAMPAIGN IN SRI LANKA AND RESPONSES OF THE BUDDHISTS ...184-201
Ahamed Sarjoon Razick, Khaidzir Hj Ismail, Ahmad Sunawari Long & Kamarudin Salleh
- BOOK REVIEW: PRESENTING ISLAM IN THE WEST ...202-204
Abdul Ghafar Don

Maqasid Syariah dalam Pembinaan Fatwa Berkaitan Amalan Rentas Agama dan Rentas Budaya di Malaysia

Maqasid Syariah in the Development of Fatawas on Cross Religion and Cross
Culture Practices in Malaysia

WAN ZULKIFLI WAN HASSAN*
NABILAH ABDULLAH
JAMSARI ALIAS
AZIZI UMAR
NAZRI MUSLIM

ABSTRAK

Amalan rentas agama dan rentas budaya dalam masyarakat Malaysia hari ini telah menimbulkan polimik di kalangan masyarakat sama ada ianya menepati ajaran Islam atau tidak. Justeru, institusi fatwa baik di peringkat persekutuan mahupun di peringkat negeri, yang berautoriti dalam mengeluarkan hukum berkenaan isu ini harus memberi pencerahan supaya keharmonian masyarakat dan kesucian akidah terus terbela. Kajian secara menyeluruh terhadap fatwa yang sedia ada bagi mengawal agama dan akidah masyarakat perlu diambil perhatian bagi memastikan matlamat penjelasan dan penguatkuasaannya tercapai kerana fatwa yang dikeluarkan oleh mufti dan jawatankuasa fatwa pastinya bertujuan baik, bermatlamat mulia dan keperluannya selari dengan kehendak syarak yang ditetapkan oleh Allah melalui al-Quran dan al-Sunnah. Ianya sekaligus mampu memenuhi matlamat dan hikmah dalam memutuskan sesuatu hukum atau lebih dikenali sebagai “maqasid syariah”. Artikel ini ditulis untuk melihat sejauh mana keperluan maqasid syariah diambil perhatian dan diberi pertimbangan wajar dalam penentuan sesuatu fatwa yang dikeluarkan oleh Majlis Fatwa Kebangsaan dan institusi fatwa di beberapa buah negeri dalam isu yang berkaitan amalan rentas agama dan budaya dalam kalangan masyarakat di Malaysia dari tahun 2010 hingga 2015. Hasilnya, kertas ini mendapati bahawa kesemua fatwa yang telah diputuskan mengambil kira pengaplikasian maqasid syariah demi untuk menjaga dan mengukuhkan lagi tonggak agama, keturunan dan harta benda masyarakat Islam kita.

Kata kunci: *Maqasid Syariah, Fatwa, Rentas Agama, Rentas Budaya*

ABSTRACT

The practices related to cross religion and cross culture among Malaysians today have triggered a big question mark, either they are abiding the teachings of Islam. Therefore, the institution of fatawas, from the federal or state level, are the authorized body in producing such fatawas should enlighten this issues so that the purity of aqidah and the harmony of the community will be upheld. A comprehensive study on the existing fatawas related in controlling the deen and aqidah of the people must be taken care of, along with its good intentions, noble objectives as well as in line with the teaching of al-Quran dan al-Sunnah. This is consistent with applying wisdom in making verdict of fatawas, or easily understood as fulfilling “maqasid syariah”. This article is written to explore the extent of “maqasid syariah” in the development of fatawas by the federal as well as state on the practices related to cross religion and culture among Malaysians from year 2010 to 2015. Conclusively, this paper found out that all of the fatawas are in line with “maqasid syariah” applications so that the deen, belongings and lineages of Muslims are sacredly upheld..

Keywords: *Maqasid Syariah, Fatawas, Cross Religion, Cross Culture*

PENGENALAN

Institusi fatwa di Malaysia dilihat sebagai pandangan rasmi berkenaan hukum-hakam agama dan diletakkan di bawah bidang kuasa mufti dan jawatankuasa fatwa sama ada di peringkat persekutuan atau negeri. Mufti dan jawatankuasa fatwa adalah badan tertinggi yang dijadikan rujukan masyarakat Islam mengenai persoalan hukum syarak agar menepati dengan kehendak *maqasid syariah*. Tambahan pula institusi ini diiktiraf oleh undang-undang Islam di Malaysia. Pada kebiasaannya, setiap keputusan yang diambil oleh para mufti dan jawatankuasa mengambil kira kepentingan dan kemaslahatan umum agar masyarakat Islam berada dalam keadaan yang harmoni dan tidak menimbulkan sesuatu perkara yang boleh menyebabkan huru-hara dan konflik yang memudaratkan mereka.

Antara perkara yang dititik beratkan oleh mufti dan jawatankuasa fatwa adalah masalah yang berkaitan dengan sosial seperti amalan rentas agama dan budaya. Hal ini dikatakan demikian kerana Malaysia sebagai salah sebuah negara yang mempunyai masyarakat berbilang agama dan etnik. Ia dilihat menjadi perhatian banyak pihak di dunia sama ada di peringkat kebangsaan mahupun di peringkat antarabangsa. Malaysia dikatakan telah berjaya membentuk sebuah masyarakat pluraliti yang terdiri daripada pelbagai penganut agama, etnik, kaum dan bangsa. Bagi

masyarakat Islam, mereka perlu menyedari dan dapat membezakan antara prinsip dan sikap toleransi yang perlu dipegang oleh mereka dalam masyarakat yang pelbagai agama, etnik, kaum dan bangsa. Dewasa ini, senario yang berlaku di Malaysia mengenai isu hubungan kaum sedang hangat diperkatakan. Hal ini dikatakan demikian kerana isu tersebut dilihat menyumbang kepada persepsi yang kurang disenangi oleh sebahagian masyarakat Islam termasuk pihak berkuasa agama seolah-olah menggambarkan sesetengah pihak termasuk pemimpin-pemimpin politik kurang menitik beratkan persoalan yang berkaitan prinsip yang perlu diamalkan dalam hubungan antara kaum dan agama.

Suasana tersebut menimbulkan kekelaruan dalam kalangan masyarakat Islam terhadap konsep hubungan kaum dan agama, adakah ia dibenarkan di dalam Islam, adakah perbuatan demikian menggambarkan sikap toleransi beragama, adakah adat dalam agama-agama berlainan dianggap sebagai amalan agama dan beberapa persoalan lain timbul. Kesemua ini memerlukan suatu jawapan yang utuh dalam konteks Islam agar masyarakat mempunyai sikap dan pendirian yang jelas dari sudut prinsip dan amalannya. Persoalannya ialah, adakah ianya boleh dibenarkan begitu sahaja di atas konsep kebebasan beragama? Justeru masyarakat Islam perlu merujuk kepada pihak yang berautoriti seperti mufti dan jawatankuasa fatwa dalam perkara yang berkaitan demikian. Kertas ini akan cuba menjawab beberapa persoalan tersebut.

Bagi tujuan ini, artikel ini akan membincangkan bagaimana mufti dan jawatankuasa fatwa mengambil kira *maqasid syariah* dalam memutuskan beberapa fatwa berkaitan amalan rentas agama dan budaya agar dapat mewujudkan kestabilan sosial dalam kalangan masyarakat Islam di Malaysia dan sekaligus menepati dengan *maqasid syariah*.

Realiti Masyarakat Malaysia

Malaysia adalah salah sebuah negara yang mempunyai masyarakat berbilang agama dan etnik. Ia dilihat menjadi perhatian banyak pihak di dunia sama ada di peringkat kebangsaan mahupun di peringkat antarabangsa. Malaysia dikatakan telah berjaya membentuk sebuah masyarakat pluraliti yang terdiri daripada pelbagai penganut agama, etnik, kaum dan bangsa.

Bagi masyarakat Islam, mereka perlu menyedari dan dapat membezakan antara prinsip dan sikap toleransi yang perlu dipegang oleh mereka dalam masyarakat yang pelbagai agama, etnik, kaum dan bangsa. Dewasa ini, senario yang berlaku di Malaysia mengenai isu pluralisme

agama sedang hangat diperkatakan. Ini kerana, isu tersebut dilihat menyumbang kepada persepsi yang kurang disenangi oleh sebahagian masyarakat Islam termasuk pihak berkuasa agama seolah-olah menggambarkan sesetengah pihak termasuk pemimpin-pemimpin politik kurang menitik beratkan persoalan yang berkaitan amalan rentas agama dan budaya berlainan agama.

Suasana tersebut menimbulkan keclaruan dalam kalangan masyarakat Islam terhadap konsep kebebasan agama, adakah ia dibenarkan di dalam Islam, adakah ia merupakan sikap toleransi beragama, adakah adat dan budaya dalam agama-agama berlainan dianggap sebagai amalan agama yang boleh diamalkan dengan bebas dalam kalangan masyarakat dan beberapa persoalan lain yang timbul. Kesemua itu memerlukan suatu jawapan yang utuh dalam konteks Islam agar masyarakat mempunyai sikap dan pendirian yang jelas dari sudut prinsip dan amalannya. Persoalannya ialah, adakah ianya boleh dibenarkan begitu sahaja di atas konsep kebebasan beragama? Hakikatnya, kebebasan secara saksama seharusnya mempunyai batas sempadan yang tidak menimbulkan masalah sehingga boleh mencetuskan perkara yang boleh merosakkan hubungan sesama manusia. Umat Islam yang ingin mencari kebebasan dalam kehidupan diharap tidak terbabas daripada prinsip akidah yang sebenarnya. Perkara ini perlu dijawab secara ilmiah agar akidah umat Islam tetap utuh kerana ia menjadi asas kepada amalan mereka. Justeru, kertas ini akan cuba menjawab beberapa persoalan tersebut.

Berdasarkan Perlembagaan Persekutuan Malaysia, peruntukan agama Islam terdapat dalam Perkara 3 (1) iaitu agama Islam adalah agama persekutuan. Penerimaan perkara ini telah diteliti dengan melihat kepada penduduk Tanah Melayu terdiri daripada pelbagai etnik. Ini kerana semasa pentadbiran penjajah British, orang British juga membawa masuk agama Kristian, sementara kaum imigran yang lain seperti Cina dan India turut membawa masuk agama mereka iaitu Hindu dan Buddha (Mohd. Salleh Abas. 1984). Oleh itu, Perkara 3 memperuntukkan suatu fasal imbalan iaitu agama lain boleh diamalkan dengan aman dan damai di mana-mana bahagian persekutuan. Kebebasan beragama dijamin dalam perlembagaan terhadap semua agama iaitu setiap orang mempunyai hak untuk menganut dan mengamalkan agamanya dan setiap agama mempunyai hak untuk menguruskan hal-ehwal agamanya sendiri, menubuh dan menyelenggarakan institusi bagi maksud agama atau khairat dan memperolehi dan memiliki harta benda serta memegang dan mentadbirnya mengikut undang-undang (Perlembagaan Persekutuan, Perkara 11(3)).

Islam juga diterima sebagai agama persekutuan kerana sesuai dengan takrif Melayu itu iaitu dalam Perkara 160 mendefinisikan Melayu ialah sebagai

seseorang yang beragama Islam, lazimnya bertutur dalam bahasa Melayu dan mengamalkan budaya Melayu. Begitu juga pada zaman penjajah melalui perjanjian damai dan persahabatan dengan Raja-raja Melayu, walaupun mereka berjaya mendapatkan hak untuk memberi nasihat yang bersabit dengan pentadbiran negara, namun agama Islam dikecualikan. Sebagai contoh, Perkara 2 perjanjian di antara Negeri-Negeri Selat dan Pembesar-Pembesar memerintah Negeri Sembilan bertarikh 20 Jun 1895 telah dipersetujui bahawa mereka mengakujaji untuk menurut nasihat Residen British dalam semua hal-ehwal pentadbiran selain daripada soal yang menyentuh agama Islam (Maxwell and Gibson. 1924).

Sejak orang Melayu menganut agama Islam pada abad ke 14 yang dirujuk pada zaman Kesultanan Melayu Melaka, mereka menentang kuasa-kuasa kolonial Eropah seperti Portugis dan Belanda adalah bertujuan untuk mengekal dan mempertahankan negeri dan agama mereka. Kuasa-kuasa kolonial ini selain daripada berhasrat menguasai tempat untuk pusat perdagangan dan perniagaan juga berazam sekali hendak menukarkan agama orang Melayu kepada agama Kristian. Mereka gagal berbuat demikian kerana ketika itu masyarakat Melayu telah pun kuat berpegang kepada Islam. Maka dengan ini, peruntukan Perkara 3 Perlembagaan Persekutuan yang mengisytiharkan bahawa Islam ialah agama Persekutuan membayangkan apa yang telah dipertahankan oleh orang Melayu sepanjang masa, malah sebelum kuasa British masuk ke Malaysia (Mohd Salleh Abas. 1984).

Kebebasan beragama dijamin terhadap semua agama Islam dan lain-lain agama, bahawa setiap orang mempunyai hak untuk menganut dan mengamalkan agamanya dan tertakluk kepada Fasal 4, untuk mengembangkannya. Namun, di sebalik kebebasan beragama, terdapat tiga had kebebasan. Pertama, kebebasan menganut agama dibatasi oleh keperluan memelihara ketenteraman awam, kesihatan awam dan akhlak. Oleh yang demikian undang-undang yang diluluskan oleh Parlimen untuk tujuan itu tidak bertentangan dengan perlembagaan sekalipun ia mungkin mempengaruhi kebebasan beragama. Kedua, kebebasan beragama tidak bererti bahawa sesiapa pun boleh dipaksa membayar apa-apa cukai jika kesemuanya atau sebahagiannya daripadanya bagi maksud-maksud sesuatu agama yang lain daripada agamanya sendiri. Ketiga, hak seseorang untuk mengembangkan agama boleh dikawal atau disekat oleh undang-undang Negeri, atau undang-undang Persekutuan dalam kes Wilayah Persekutuan, jika pengembangan itu dibuat di kalangan mereka yang sudah menganut agama Islam. Batas ini wajar kerana merupakan kesan penting yang membuktikan hakikat asal bahawa agama Islam adalah agama bagi Persekutuan (Mohd Salleh Abas. 1984).

Mutakhir ini, orang bukan Islam telah menimbulkan isu berkenaan dengan diskriminasi agama khususnya yang berkaitan kebebasan beragama, silang

budaya antara masyarakat Islam dan agama lain dan sebagainya. Maka perkara ini perlu ditangani dengan baik agar tidak membangkitkan perasaan tidak puas hati dalam kalangan rakyat yang akhirnya membawa kepada ketidakstabilan dalam negara. Untuk itu, adalah penting bagi orang bukan Islam tidak mempersoalkan kedudukan Islam dalam perlembagaan seperti yang telah dipersetujui sejak dari awal lagi seperti yang dibincangkan di atas (Tan Chee Beng. 1988).

KONSEP ASAS MAQASID SYARIAH

Syariah Islam merupakan panduan yang paling agong dan mempunyai nilai yang tinggi. Dengan ini, sudah semestinya ia mempunyai objektif yang tertentu untuk mencapainya. Tujuan memahami maqasid syariah adalah untuk memahami nas-nas syarak dan mengaplikasikannya ke atas masalah-masalah yang baru timbul dan mengambil dalil daripadanya ke atas hukum bagi permasalahan-permasalahan tersebut. Di samping itu, antara tujuan memahami *maqasid syariah* adalah untuk mendapat penyelesaian terhadap dalil-dalil yang bertentangan di antara satu sama lain serta mengetahui dalil yang lebih utama diterima atau ditinggalkan dengan cara mengetahui rahsia dan matlamat pensyariatan sesuatu syariat. (Badran Abu al-‘Ainain Badran. 1969; Abdul Rahman Ibrahim al-Kailani. 2000)

Dengan memahami maqasid syariah, ia membantu umat Islam mengetahui bahawa segala hukum yang ditentukan oleh Allah SWT adalah bertujuan untuk memberi kebaikan atau menghalang kemudharatan ke atas mereka. Hal ini berlaku jika membuat penelitian yang mendalam kepada kehendak hukum yang terdapat dalam al-Quran dan hadis Nabi SAW (Hasan hj. Ahmad. 1999).

Dalam membahaskan teori *maqasid syariah*, kebiasaannya akan membahaskan mengenai lima tunggak utama kehidupan (*daruriyyat*) iaitu memelihara agama, nyawa, akal, keturunan dan harta. Kemudian disusuli dengan keperluan mendesak (*hajiyyat*) dan akhir sekali jaminan Islam kepada keperluan yang tidak mendesak (*tahsinyyat*). Dalam masa yang sama, Islam menyediakan kaedah tertentu dalam menghadapi dan menyelesaikan ketiga-tiga perkara di atas supaya tidak berlaku pertembungan kepentingan atau masalah. Ia dianggap sebagai suatu penyelesaian yang berdasarkan kepada susunan keutamaan. Hal ini dianggap penting kerana akan melahirkan kesejahteraan dan suasana stabil kepada pengurusan hidup manusia dalam pelbagai bidang (Shukeri Mohamad. 1996).

Walau pada kebiasaan *maqasid syariah* menekankan kepada soal pemeliharaan agama, nyawa, akal, keturunan dan harta namun penekanan kepada pemeliharaan agama, keturunan/maruah dan harta benda yang akan dibincangkan dalam artikel ini memandangkan aspek itulah sahaja yang sangat relevan dengan fatwa berkaitan hubungan antara agama dan budaya di Malaysia.

NILAI MAQASID SYARIAH DALAM PEMBINAAN FATWA BERKENAAN AMALAN RENTAS AGAMA DAN BUDAYA DI MALAYSIA

Terdapat beberapa fatwa yang telah diputuskan oleh beberapa institusi fatwa di Malaysia sama ada Majlis Fatwa Kebangsaan atau institusi-institusi fatwa di beberapa buah negeri di Malaysia. Fatwa-fatwa tersebut berkisar mengenai mereka yang baru masuk agama Islam atau dinamakan sebagai muallaf, amalan atau budaya yang menjadi amalan kebiasaan orang Islam, namun ia juga diamalkan oleh orang bukan Islam dan begitulah juga sebaliknya. Dalam sub tajuk ini, penulis akan melihat bagaimana nilai-nilai *maqasid syariah* dalam menjaga dan mengukuhkan agama, keturunan dan harta dalam beberapa fatwa yang dikeluarkan dari tahun 2010 sehingga 2015 mengenai amalan rentas agama dan budaya.

Kemuallafan Seseorang Saudara Baru

Permasalahan ini timbul adalah rentetan daripada kebimbangan yang dikemukakan oleh Jawatankuasa Fatwa Negeri Terengganu bahawa setakat ini tiada keseragaman oleh negeri-negeri tentang had tahun bagi seseorang untuk dipanggil muallaf dan ini boleh mengakibatkan golongan Saudara Baru/ Muallaf menuntut hak-hak seperti zakat di negeri-negeri lain yang mungkin had tahun lebih lama atau mungkin tiada dinyatakan langsung.

Oleh kerana ia melibatkan kemaslahatan agama Islam, Muzakarah Jawatankuasa Fatwa Majlis Kebangsaan Bagi Hal Ehwal Ugama Islam Malaysia Kali Ke-108 yang bersidang pada 2-3 November 2015 telah membincangkan mengenai Had Kemuallafan Seseorang Saudara Baru. Justeru dalam muzakarah tersebut telah membuat keputusan setelah meneliti fakta-fakta, hujah-hujah dan pandangan yang dikemukakan, bahawa penyelarasan tentang had tahun ini sangat perlu bagi mengelakkan golongan Saudara Baru/Muallaf ini meminta-minta dan sekiranya pengurusan kebajikan Saudara Baru/Muallaf ini dilaksanakan dengan

betul, sekurang-kurangnya tempoh tiga (3) tahun sudah mencukupi untuk mereka mendapat bimbingan dan pendidikan Islam. Mereka juga boleh memohon bantuan zakat di bawah *asnaf* lain sekiranya layak.

Bagi memantapkan lagi pengurusan kebajikan golongan Saudara Baru/Muallaf di Malaysia, Muzakarah bersetuju menerima cadangan supaya diwujudkan penyeragaman had tempoh panggilan Muallaf Saudara Baru negeri-negeri seluruh Malaysia seperti yang dikemukakan oleh Jawatankuasa Fatwa Negeri Terengganu.

Sehubungan itu, Muzakarah bersetuju menetapkan had tempoh maksima bagi seseorang Saudara Baru dipanggil Muallaf ialah lima (5) tahun. Walaubagaimanapun, selaras dengan kuasa agama adalah di bawah bidang kuasa negeri, maka Majlis Agama Islam Negeri berhak membuat sebarang pengecualian yang dikehendaki (<http://www.e-fatwa.gov.my>).

Dalam menjaga dan mengukuhkan lagi agama, apa yang boleh disimpulkan daripada fatwa di atas, secara dasarnya ia sangat relevan dan menepati dengan *maqasid syariah* bagi menjaga kesucian agama Islam dan pegangan akidah umatnya (*hifz al-din*). Hal ini dikatakan demikian kerana jika keputusan tersebut tidak dibuat, kemungkinan ia akan menyebabkan kemudharatan kepada saudara baru atau muallaf tersebut sama ada berkaitan dengan kesalahan akidah kerana rasa tidak diberi perhatian oleh agama Islam terhadap golongan seumpama mereka yang baru mengenali Islam. Sedangkan menjaga kesucian agama adalah suatu perkara yang asas dalam kehidupan manusia bahkan ia mengatasi kemaslahatan-kemaslahatan yang lain (Yusuf Hamid al-‘Alim. t.th).

Dalam masa yang sama, jika keputusan itu dibuat dengan segera ia akan membawa kepada perspektif kurang baik terhadap institusi yang menjaga kesucian agama Islam kerana tiada sistem yang boleh menjamin kedudukan saudara baru atau muallaf. Sedangkan terdapat banyak kelebihan yang diperolehi mereka jika permasalahan had tempoh panggilan muallaf kepada mereka ditentukan mengikut tempoh yang tertentu. Hal ini adalah bertujuan untuk mengukuhkan lagi menjaga maruah (*hifz al nasl*) dan harta benda (*hifz al mal*) mereka dengan cara mereka mengelakkan diri daripada meminta-minta sekiranya pengurusan kebajikan Saudara Baru/Muallaf ini dilaksanakan dengan betul. Oleh itu sekurang-kurangnya tempoh tiga (3) tahun sudah dianggap mencukupi untuk mereka mendapat bimbingan dan pendidikan Islam. Mereka juga boleh memohon bantuan zakat di bawah *asnaf* lain sekiranya layak.

Justeru bolehlah dikatakan bahawa fatwa yang telah diputuskan oleh muzakarah tersebut selari dengan *maqasid syariah* dari sudut pengukuhan supaya muallaf atau saudara baru tidak terus dibelenggu

dengan sangkaan yang kurang baik terhadap agama Islam dan institusinya atau mendorong untuk melakukan perkara-perkara yang boleh merosakkan akidah sama ada melalui perbuatan, percakapan atau isyarat.

Hukum Pemakaian Pakaian Tentera Yang Mempunyai Kalimah ‘Allah’ Dan ‘Muhammad’ Terhadap Mayat Bukan Islam Dalam Upacara Pengkebumian

Terdapat permasalahan yang menyentuh mengenai hukum mayat bukan Islam memakai pakaian seragam tentera yang tertulis padanya kalimah ‘Allah’ dan ‘Muhammad’ dalam upacara pengebumiaan. Ini menggambarkan bahawa pakaian seragam tentera di Malaysia tertera kalimah suci agama Islam dan ia menjadi suatu kebiasaan dan kelaziman bagi tentera memakainya sama ada mereka dari kalangan orangtentera bergama Islam atau bukan Islam.

Dalam menjawab permasalahan ini, Muzakarah Jawatankuasa Fatwa Majlis Kebangsaan Bagi Hal Ehwal Ugama Islam Malaysia Kali Ke-104 yang bersidang pada 2-4 September 2013 telah membincangkan dan telah membuat keputusan setelah meneliti keterangan, hujah-hujah dan pandangan-pandangan yang dikemukakan, menegaskan bahawa *Lafdz Al-Jalalah* (Allah) dan Muhammad (Nabi Muhammad SAW) adalah merupakan kalimah yang wajib dipelihara kehormatannya daripada sebarang perkara yang boleh mencemarkannya seperti memakai/membawa kalimah-kalimah tersebut ke upacara ibadat orang bukan Islam atau pun ke tempat-tempat yang boleh menyebabkan terkena najis (<http://www.e-fatwa.gov.my>).

Muzakarah juga menegaskan bahawa para ulama berpandangan bahawa adalah haram menulis sesuatu daripada ayat al-Quran atau nama yang diagungkan pada sesuatu objek yang berkaitan dengan mayat kerana ia akan terkena najis nanah yang bercampur darah (<http://www.e-fatwa.gov.my>).

Sehubungan itu bagi menjaga kehormatan kedua-dua kalimah tersebut, Muzakarah bersetuju memutuskan bahawa penggunaan pakaian tentera atau sebagainya yang mempunyai kalimah Allah dan Muhammad sama ada dalam tulisan rumi atau jawi pada mayat orang Islam atau bukan Islam adalah dilarang (<http://www.e-fatwa.gov.my>).

Berdasarkan kepada fatwa di atas, boleh dibuat suatu tanggapan bahawa mayat orang bukan Islam dilarang memakai pakaian seragam tentera yang tertulis kalimah “Allah’ dan kalimah “Muhammmad” adalah bertujuan untuk menjaga dan mengukuhkan lagi kemulian agama Islam.

Justeru apa yang dapat dilihat daripada fatwa di atas, ia sangat relevan dan menepati dengan *maqasid syariah* bagi menjaga kesucian agama Islam dan pegangan akidah umatnya (*hifz al-din*).

Ini kerana fenomena seumpama ini kadang-kadang dapat mengelirukan umat Islam sama ada ucapan, penulisan dan sebagainya. Meskipun terdapat sebahagian dilihat mempunyai pandangan agak sederhana dalam masalah ini yang membenarkan penggunaannya dengan bersyarat dan mempunyai batas-batasnya yang tertentu.

Meskipun terdapat pandangan seolah-olah tidak melarang non-Muslim menggunakan perkataan Allah dalam kalangan mereka sendiri sama ada dalam ibadat atau amalan mereka, namun mereka dilarang sama sekali menggunakan perkataan tersebut pada pakaian seragam tentera mayat bukan Islam. Ini boleh menyebabkan penyalahgunaan perkataan Allah yang Maha Suci kerana tidak menghormati kalimah suci tersebut.

Justeru bagi mengelak daripada timbul kekeliruan dalam kalangan masyarakat Islam di Malaysia dan menjaga kesucian agama Islam, larangan terhadap penggunaan kalimah 'Allah' dan 'Muhammad' telah diputuskan menerusi fatwa di atas. Keputusan ini dilihat adalah amat wajar dan tepat demi memelihara kesucian akidah masyarakat Islam di Malaysia. Oleh itu, larangan penggunaan tulisan kalimah 'Allah' dan 'Muhammad' pada pakaian tentera yang dipakai oleh mayat bukan Islam itu memang wajar dikuatkuasakanyang dilihat menepati kaedah *maqasid syariah* (*hifz al din*) dan *sad al-dhara'i'* (langkah pencegahan) yang dituntut oleh Islam.

Isu Orang Bukan Islam Membaca Dan Menterjemahkan Ayat-Ayat Suci Al-Quran

Antara isu yang mempunyai persamaan dengan permasalahan di atas ialah mengenai orang bukan Islam membaca dan menterjemahkan ayat-ayat suci al-Quran. Dalam masalah ini, Muzakarah Khas Jawatankuasa Fatwa Majlis Kebangsaan Bagi Hal Ehwal Ugama Islam Malaysia yang bersidang pada 3 Disember 2010 telah membincangkan Isu ini dan telah memutuskan bahawa pada dasarnya bagi tujuan untuk mempelajari, memahami dan mendekatkan diri kepada ajaran Islam atau bagi tujuan menjadikannya panduan hidup di dunia dan akhirat atau bagi tujuan dakwah, Islam tidak pernah menghalang mana-mana pihak termasuk bukan Islam untuk membaca dan mendalami teks-teks suci Islam termasuk al-Quran dan tafsirannya. Tetapi ia hendaklah dilakukan dengan jujur dan ikhlas bagi tujuan tersebut dan bukan untuk kepentingan dan tujuan tertentu/peribadi, apatah lagi jika ianya dilakukan dengan kesalahan

samada pembacaan atau huraian yang menyimpang dari kehendak sebenar teks-teks tersebut kerana perbuatan seperti ini boleh mencemarkan kesucian al-Quran dan Islam serta sekaligus menimbulkan keraguan, keresahan dan fitnah kepada masyarakat (<http://www.e-fatwa.gov.my>).

Maka dalam situasi yang berlaku di akhir-akhir ini, berdasarkan realiti dan fakta, ahli-ahli muzakarah sebulat suara berpendapat bahawa tindakan pemimpin-pemimpin politik bukan Islam menggunakan teks suci Islam termasuk al-Quran secara sewenang-wenangnya dan tidak menepati maksud yang sebenar di ceramah-ceramah politik, tidak menunjukkan ciri-ciri keikhlasan yang sebenarnya bagi mempelajari Islam. Oleh itu, perbuatan yang sedemikian boleh mendatangkan penghinaan berterusan terhadap kesucian Islam khususnya al-Quran sekiranya dibiarkan (<http://www.e-fatwa.gov.my>).

Justeru, bersesuaian dengan kaedah *usul al-fiqh Sadd al-zarai'*, Muzakarah bersetuju bahawa perbuatan orang-orang bukan Islam membaca dan menghuraikan teks-teks al-Quran sewenang-wenangnya mengikut fahaman sendiri dengan tidak menepati maksud yang sebenar di samping tidak terdapat unsur-unsur keikhlasan dan kejujuran adalah merupakan suatu penghinaan terhadap kesucian al-Quran dan boleh mendatangkan keraguan dan fitnah di dalam masyarakat. Oleh itu, ianya perlu dihentikan dengan segera. Muzakarah juga menasihatkan semua pihak supaya berhati-hati agar tidak menyalahgunakan ayat-ayat suci al-Quran demi meraih sokongan atau mendapatkan sesuatu kepentingan” (<http://www.e-fatwa.gov.my>).

Berdasarkan kepada fatwa di atas, boleh dibuat rumusan bahawa orang bukan Islam dilarang membaca dan menterjemahkan ayat-ayat suci al-Quran adalah bertujuan untuk menjaga dan mengukuhkan lagi kemuliaan agama Islam. Justeru apa yang dapat dilihat daripada fatwa di atas, ia sangat relevan dan menepati dengan *maqasid syariah* bagi menjaga kesucian agama Islam dan pegangan akidah Islam (*hifz al-din*) agar tidak dipermainkan oleh pihak yang tidak bertanggungjawab. Langakah yang diambil oleh Muzakarah amat sesuai dengan konsep amar amkruf dan nahi mungkar dalam konsep jihad dalam Islam demi mempertahankan Islam dari anasir-anasir pihak musuh yang ingin merosakkan Islam dalam pelbagai cara (Yusuf Hamid al-'Alim. t.th).

Ini kerana apabila orang bukan Islam sewenang-sewenang membaca dan menterjemah ayat al-Quran maka ia boleh mengelirukan umat Islam kerana ada setengah golongan yang menyatakan non-Muslim sama sekali tidak boleh menggunakan kalimah Allah dalam apa jua keadaan sama ada ucapan, penulisan dan sebagainya. Manakala sebahagian

pula dilihat mempunyai pandangan agak sederhana dalam masalah ini yang membenarkan penggunaannya dengan bersyarat dan mempunyai batas-batasnya yang tertentu.

Walaupun terdapat pandangan seolah-olah tidak melarang non-Muslim menggunakan perkataan Allah dalam kalangan mereka sendiri sama ada dalam ibadat atau amalan mereka, namun mereka dilarang sama sekali menggunakan perkataan tersebut dalam ucapan umum yang boleh menyebabkan penyalahgunaan perkataan Allah yang Maha Suci kerana tidak menghormati kalimah suci tersebut.

Justeru bagi mengelak daripada timbul kekeliruan dalam kalangan masyarakat Islam di Malaysia dan menjaga kesucian agama Islam, larangan terhadap penggunaan ayat-ayat suci al-Quran telah diputuskan menerusi fatwa di atas. Keputusan ini dilihat adalah amat wajar dan tepat demi memelihara kesucian akidah masyarakat Islam di Malaysia. Oleh itu, larangan penggunaan tersebut memang wajar dikuatkuasakan kerana dilihat menepati kaedah *sad al-dhara'i'* (langkah pencegahan) sebagai instrumen *maqasid syariah* (*hifz al din*) yang dituntut oleh Islam (Muhammad Hisyam al-Burhani 1985).

Hukum Tarian Poco-poco Dan Seumpamanya Menurut Perspektif Islam

Muzakarah Jawatankuasa Fatwa Majlis Kebangsaan Bagi Hal Ehwal Ugama Islam Malaysia Kali Ke-94 yang bersidang pada 20 - 22 April 2011 telah membincangkan Hukum Tarian Poco-poco Dan Seumpamanya menurut perspektif Islam. Muzakarah telah memutuskan permasalahan ini setelah meneliti keterangan, hujah-hujah dan pandangan yang dikemukakan dan berpandangan bahawa berdasarkan dapatan daripada kajian awal yang dikemukakan, fakta yang menunjukkan bahawa tarian poco-poco yang dipraktikkan di Malaysia mempunyai kaitan secara langsung dengan ritual penganut agama Kristian masih belum dapat dibuktikan sepenuhnya dan kajian yang lebih terperinci perlu dilakukan bagi memastikan fakta sebenar asal usul tarian tersebut. Walaupun demikian, Muzakarah mengambil perhatian dan menghormati keputusan pengharaman tarian poco-poco yang dikeluarkan oleh Jawatankuasa Fatwa Negeri Perak (<http://www.e-fatwa.gov.my>).

Sehubungan itu, bagi memastikan apa jua bentuk tarian sama ada poco-poco atau sebagainya tidak bertentangan dengan ajaran Islam, Muzakarah memutuskan supaya sebarang bentuk tarian yang dilakukan hendaklah merujuk Garis Panduan Hiburan Dalam Islam yang telah

diputuskan sejak tahun 2007 seperti berikut, antaranya (<http://www.e-fatwa.gov.my>):

- a) Berpakaian menutup aurat, sopan serta tidak memakai pakaian yang boleh mendedahkan diri kepada eksploitasi penonton dan tidak bercanggah dengan kehendak Islam;
- b) Gerak tari yang disembahkan tidak menimbulkan fitnah;
- c) Tidak berlaku percampuran antara lelaki dengan perempuan yang boleh menimbulkan fitnah;
- d) Tidak bertujuan pemujaan atau penyembahan agama bukan Islam; dan
- e) Tidak dipersembahkan dengan gaya yang memberahikan.”

Berdasarkan kepada fatwa di atas, penulis melihat jawatankuasa fatwa memang mengambil kira kepentingan asasi dalam mengukuhkan dan memelihara kesucian agama Islam (*hifz al-din*). Apabila dilihat secara mendalam keputusan fatwa tersebut sangat relevan dengan konsep maqasid syariah bagi menjaga kesucian agama Islam dan pegangan ‘aqidah umatnya (*hifz al-din*). Ini bertujuan supaya orang Islam tidak terus dibelenggu dengan dosa-dosa syirik kepada Allah SWT atau melakukan perkara-perkara yang boleh merosakkan ‘aqidah sama ada melalui perbuatan, percakapan atau isyarat.

Di samping itu juga, jawatankuasa fatwa juga dilihat mengambil kira kepentingan dalam menjaga dan mengawal maruah/keturunan (*hifz al-nasl*). Hal ini dikatakan demikian kerana jawatankuasa fatwa telah menetapkan garis panduan supaya senaman tersebut tidak menimbulkan sebarang fitnah, tidak berlaku pencampuran antara lelaki dan perempuan yang boleh menimbulkan fitnah dan tidak dipersembahkan dengan gaya yang memberahikan.

Walaupun bagaimanapun, jawatankuasa fatwa tidak melarang secara total tetapi perlu mengikut garis panduan yang telah ditetapkan. Hal ini dikatakan demikian kerana mereka dilihat menjadikan ‘urf atau adat resam ini salah satu dari prinsip atau kaedah *fiqhiyyah* iaitu “*al-‘Ādah al-Muhakkamah*” (adat resam yang diakui) dan beberapa kaedah yang lain (al-Suyūti. 1990). Justeru dalam isu senaman yoga, tidak mungkin dihukumkan haram ke atas pengamalan mana-mana senaman termasuk yoga, sekiranya ia hanya sekadar senaman secara jasmani dan adat resam semata-mata, yang tiada kaitannya dengan kepercayaan aqidah bukan Islam (Mas’ud Sobri. 2010).

Sekiranya latihan-latihan ini terlepas daripada kalimah-kalimah keberhalaan dan menghadap ke arah matahari serta tunduk dan hormat kepadanya, ianya tidak dinamakan yoga. Sebaliknya ia adalah senaman mudah yang dilakukan oleh kesemua bangsa, maka tiada larangan untuk

melakukannya ketika itu, di samping memelihara dua perkara berikut (Islamweb.net):-

- a. Menyalahi susunan posisi-posisi yang disebutkan dalam yoga serta memasukkan sesetengah posisi-posisi yang baru ke atasnya bagi mengelakkan unsur penyerupaan.
- b. Tidak melakukannya pada waktu yang digalakkan oleh agama Hindu melakukannya seperti pada waktu terbit matahari".

Hukum Melantik Orang Bukan Islam Sebagai Peguam Syari'e

Timbul pernyataan dalam kalangan masyarakat mengenai hukum melantik orang bukan Islam sebagai peguam syari'e. Sehubungan dengan ini, Muzakarah Jawatankuasa Fatwa Majlis Kebangsaan Bagi Hal Ehwal Ugama Islam Malaysia Kali Ke-92 yang bersidang pada 15-17 Disember 2010 telah membincangkan isu tersebut. Setelah meneliti keterangan, hujah-hujah dan pandangan yang dikemukakan, Muzakarah berpandangan bahawa untuk menjadi seorang peguam syarie, seseorang itu perlu mampu menguasai ilmu al-Quran dan al-hadith, bahasa Arab, Ilmu Usul Fiqh dan Fiqh secara keseluruhannya dan ia perlu didasari dengan keimanan kepada Allah s.w.t. agar tanggungjawab yang dipikul disandarkan hanya kepada Allah s.w.t. dan demi kemaslahatan umat Islam dan keadilan menurut perspektif Islam (<http://www.e-fatwa.gov.my>).

Oleh yang demikian, demi menjaga kesucian dan kehormatan agama dan umat Islam, Muzakarah bersetuju memutuskan bahawa orang bukan Islam adalah tidak dibenarkan dilantik sebagai Peguam Syarie berpandukan kepada kaedah-kaedah fiqhiyyah dan peruntukan undang-undang berikut (<http://www.e-fatwa.gov.my>):

- a. **سَدُّ الدَّرِيْعَةِ** : Kaedah ini merujuk kepada perlunya menutup pintu-pintu yang boleh membawa kemudharatan. Sekiranya orang bukan Islam dibenarkan untuk dilantik sebagai peguam syarie, ia memberi ruang kepada orang bukan Islam untuk menguruskan hal ehwal orang Islam terutama sekali isu-isu syarak. Keadaan ini boleh menimbulkan kecelaruan di kalangan umat Islam.
- b. **إِذَا تَعَارَضَ الْمَانِعُ وَالْمُقْتَضَى فَلَيْمَ الْمَانِعُ** : Apabila bertentangan antara dalil-dalil yang menegah dengan dalil-dalil yang menghendaki, hendaklah diutamakan perkara yang menegah. Larangan melantik orang bukan Islam sebagai peguam syarie perlu diutamakan, walaupun kemungkinan ia mempunyai kebaikan dari suatu segi, tetapi keburukannya perlu diambil kira dan diberi perhatian

c. *المصلحة العامة تُقدَّم على المصلحة الخاصة*: Kaedah ini bermaksud masalah (kebaikan) am perlu didahulukan daripada masalah khas. Masalah am atau umum merujuk kepada masalah umat Islam di Malaysia secara keseluruhannya. Manakala masalah khas merujuk kepada kebaikan yang mungkin diperolehi oleh orang tertentu. Dalam situasi hari ini, masalah orang awam (umat Islam) perlu diutamakan.

d. *تصرف الإمام على الرعية منوط بالمصلحة*: Kaedah ini bermaksud tindakan yang dijalankan oleh pemerintah terhadap rakyat bergantung kepada masalah. Dalam konteks ini, pemerintah berhak membuat keputusan berpanduan kepada kemaslahatan rakyat dengan berlandaskan kepada syariat Islam.

e. Berdasarkan peruntukan undang-undang yang sedang berkuatkuasa, sekiranya seorang bukan Islam dibenarkan untuk beramal sebagai peguam Syarie dan didapati tidak mematuhi etika sebagai Peguam Syarie atau apa-apa prosedur yang berkaitan dengan Mahkamah Syariah, tiada tindakan yang boleh diambil kerana beliau tidak tertakluk kepada bidang kuasa Mahkamah Syariah. Oleh yang demikian, tiada tindakan yang boleh diambil ke atas beliau kerana Mahkamah Syariah tidak mempunyai bidang kuasa ke atas orang bukan Islam.

Hal yang sama juga berlaku dalam fatwa yang telah diputuskan pada 9 Mei 2011 oleh jawatankuasa fatwa negeri Melaka yang memutuskan hukum melantik orang bukan Islam sebagai Peguam Syarie adalah haram. Keputusan ini dibuat bersandarkan kepada dalil-dalil daripada nas al-Quran dan Hadith, Kaedah *Fiqhiyyah*, *Maslahah* dan *Siasah Syarieyyah*. Keputusan fatwa ini telah diwartakan pada 29 Sep, 2011.

Begitu juga apa yang telah diputuskan oleh jawatankuasa fatwa negeri Perak mengenai perlantikan peguam syarie di kalangan orang bukan Islam. Jawatankuasa fatwa memutuskan bahawa orang bukan Islam adalah dilarang beramal sebagai Peguam Syarie di mana-mana Mahkamah Syariah dalam Negeri Perak Darul Ridzuan.

Keputusan yang dibuat oleh jawatankuasa fatwa telah diwartakan pada 18 Ogos 2011 bersesuaian dengan kuasanya di bawah seksyen 36 dan seksyen 37 Enakmen Pentadbiran Agama Islam (Perak) 2004 [*Enakmen 4 Tahun 2004*].

Berdasarkan kepada beberapa fatwa di atas, penulis melihat jawatankuasa fatwa memang mengambil kira kepentingan asasi dalam mengukuhkan dan memelihara kesucian agama Islam (*hifz al-din*). Ia sekaligus dilihat sesuai dengan konsep *maqasid syariah*, bukan sahaja berkaitan pegangan akidah umatnya kepentingan-kepentingan lain seperti nyawa, akal, maruah dan

harata orang Islam supaya tidak dibelenggu dan dikuasai oleh mereka yang tidak beriman Allah SWT atau boleh menyebabkan berlaku perkara-perkara yang boleh menjejaskan akidah dan amalan umat Islam.

Hal ini dapat dilihat melalui jawapan yang dikemukakan oleh jawatankuasa fatwa yang mengambil kira kaedah *'sadd al-zara'i* yang merujuk kepada perlunya menutup pintu-pintu yang boleh membawa kemudharatan, إِذَا تَعَارَضَ الْمَانِعُ وَالْمُقْتَضَىٰ قُدِّمَ الْمَانِعُ iaitu apabila bertentangan antara dalil-dalil yang menegah dengan dalil-dalil yang menghendaki, hendaklah diutamakan perkara yang menegah, الْمَصْلَحَةُ الْعَامَّةُ تُقَدِّمُ عَلَى الْمَصْلَحَةِ الْخَاصَّةِ iaitu masalah (kebaikan) am perlu didahulukan daripada masalah khas dan kaedah الْمَصْلَحَةُ الْخَاصَّةُ مَنُوطٌ بِالرَّعْيَةِ عَلَى الْإِمَامِ yang bermaksud tindakan yang dijalankan oleh pemerintah terhadap rakyat bergantung kepada masalah. Kaedah yang diketengahkan oleh jawatankuasa fatwa itu ada sangata relevan dan menepati dengan kehendak maqasid syariah bertujuan untuk menjaga kemaslahatan (kebaikan) umat Islam dan menghindari segala bentuk kemudharatan ke atas mereka (Yusuf Hamid al-'Alim. t.th).

Hukum Pelancong Bukan Islam Memasuki Masjid Dan Ruang Solat Utama Di Dalam Masjid

Selain itu terdapat pula permasalahan mengenai pelancong bukan Islam memasuki masjid dan ruang solat utama di dalam masjid. Berhubung permasalahan ini Jawatankuasa Fatwa Majlis Kebangsaan Bagi Hal Ehwal Ugama Islam Malaysia Kali Ke-90 yang bersidang pada 1 Mac 2010 telah membincangkan permasalahan tersebut dan telah memutuskan bahawa pelancong bukan Islam diharuskan memasuki masjid dan ruang solat dengan syarat mendapat keizinan pihak pengurusan masjid dan perlakuan serta tingkah laku mereka tidak mencemarkan kesucian masjid dan sentiasa terkawal dan beradab. Walaubagaimanapun, perbuatan berdoa atau bertafakur oleh pelancong bukan Islam mengikut cara agama mereka dalam keadaan yang boleh menimbulkan fitnah adalah dilarang (<http://www.e-fatwa.gov.my>).

Berdasarkan fatwa yang telah dikemukakan di atas, jelas memperlihatkan bahawa terdapat perkara yang dianggap boleh bertoleransi oleh Islam terhadap agama dan masyarakat bukan Islam. Ia berkait rapat dengan penghormatan nilai-nilai kemanusiaan bukannya menerapkan nilai-nilai penyamarataan dari sudut akidah dan agama. Namun toleransi atau bertolak ansur agama Islam terhadap agama, amalan dan budaya

masyarakat bukan Islam tidak bersifat fleksibel dalam segala-galanya tanpa merujuk kepada prinsip akidah dan konsep halal dan haram dalam syariat Islam (Wan Zulkifli Wan Hassan. 2013).

Dengan ini, keindahan Islam boleh ditunjukkan kepada orang bukan Islam melalui lawatan mereka ke masjid-masjid selaras dengan peraturan dan garis panduan yang telah ditetapkan oleh pengurusan masjid. Sikap membenarkan orang bukan Islam memasuki masjid tidak boleh disamakan dengan sikap tidak membenarkan penggunaan kalimah Allah oleh Kristian kerana konsepnya adalah berbeza (<http://www.e-fatwa.gov.my>).

Justeru fatwa tersebut tidak menghalang pelancong bukan Islam memasuki masjid dan ruang solat kerana ia bertepatan dengan toleransi yang boleh diamalkan kerana Islam memerintahkan orang Islam berbuat baik kepada tetamu meskipun ia seorang yang bukan Islam. Ini kerana Islam menganggap bahawa mereka adalah manusia yang perlu dihormati selagi mana mereka melakukan kebaikan dan tidak menjejaskan keharmonian masyarakat. Hal ini dianggap selari dengan kaedah maqasid al-syariah kerana ia menggambarkan kebaikan dan keharmonian agama Islam sendiri sekaligus mengukuhkan lagi ajaran Islam itu sendiri (*hifz al-din*).

Walau bagaimanapun, fatwa juga menitik beratkan mengenai pengjagaan kesucian dan kesusilaan agama Islam dan institusinya agar tidak dicemari dengan unsur-unsur yang boleh menjejaskan akidah Islam. Oleh sebab itu, fatwa telah menggariskan beberapa syarat yang perlu dipatuhi oleh penacong bukan Islam seperti perbuatan berdoa atau bertafakur oleh pelancong bukan Islam mengikut cara agama mereka dalam keadaan yang boleh menimbulkan fitnah. Justeru bolehlah dikatakan bahawa garis panduan yang telah ditetapkan oleh fatwa di atas termasuk dalam kategori menjaga kesucian agama Islam dan pegangan ‘aqidah umatnya (*hifz al-din*). Peraturan ini juga diputuskan supaya orang Islam tidak terpengaruh dengan dosa-dosa syirik kepada Allah SWT atau melakukan perkara-perkara yang boleh merosakkan ‘aqidah sama ada melalui perbuatan, percakapan atau isyarat.

Status Agama Anak Bawah Umur Selepas Salah Seorang Pasangan Memeluk Islam

Antara fatwa yang boleh disesuaikan dengan pengaplikasian *maqasid syariah* adalah keputusan Mesyuarat Lembaga Fatwa Negeri Sarawak Kali Ke-17 yang bersidang pada 13 Julai 2010M/ 1 Syaaban 1431H

mengenai status agama anak bawah umur selepas salah seorang pasangan memeluk Islam.

Hal ini dikatakan demikian kerana mesyuarat telah membuat keputusan bahawa di dalam Islam majoriti ulama telah bersepakat bahawa apabila salah seorang ibu atau bapa memeluk Islam, agama anak di bawah umur juga adalah Islam dan penjagaan anak hendaklah diletakkan di bawah ibu atau bapa yang beragama Islam. Oleh yang demikian, mesyuarat tersebut bersetuju memutuskan bahawa apabila salah seorang pasangan (ibu atau bapa) memeluk agama Islam, status agama bagi anak bawah umur pasangan tersebut adalah secara langsung beragama Islam (<http://www.e-fatwa.gov.my>).

Dalam fatwa yang diemukakan oleh Mesyuarat Lembaga Fatwa Negeri Sarawak di atas jelas menunjukkan bahawa ia menepati dengan tuntutan *maqasid al-syariah* dalam menjaga kepentingan asasi mengenai agama dan keturunan/zuriat. Bolehlah dikatakan bahawa fatwa tersebut diputuskan bagi menjaga dan mengukuhkan kesucian agama Islam dan pegangan 'aqidah umatnya (*hifz al-din*) dan mengukuhkan lagi keturunan/zuriat (*hifz al-nasl*) selari dengan kaedah *maqasid al-syariah* (Yusuf Hamid al-'Alim. t.th).

KESIMPULAN

Apa yang boleh disimpulkan daripada perbincangan di atas adalah kesemua fatwa yang telah diputuskan oleh institusi fatwa di Malaysia mengenai amalan rentas agama dan budaya bertujuan memelihara *maqasid syariah* seperti menjaga agama, kehormatan diri dan harta benda. Hanya apa yang perlu dan sangat signifikan sekarang ialah kajian dan pertimbangan semula terhadap beberapa aspek berikut bagi menjamin keberkesanan penguatkuasaannya dalam mencapai objektif melahirkan suasana dan masyarakat yang berpegang kepada akidah yang sah sebagaimana yang dituntut oleh Islam:

- a. Aplikasi hukuman murtad dan ta'zir yang sistematik dari aspek jenis hukuman perlu dipertingkatkan sebagai memenuhi falsafah '*uqubah* dalam Islam.
- b. Fatwa berkaitan kesalahan akidah perlu diperkasakan dengan cara diwartakan dan dikuatkuasakan agar ia lebih konsisten dan jelas supaya masyarakat Islam tidak bertentangan dengan dasar-dasar akidah dan hukum syarak.

- c. Penggunaan terminologi yang lebih jelas dan tidak kabur bagi mengelakkan kekeliruan dan kontroversi dalam proses pelaksanaan dan penguatkuasaan terhadap mereka yang melakukan kesalahan berkaitan akidah.
- d. Disarankan agar institusi fatwa diberi autoriti yang lebih luas terutama dalam kes yang berkaitan akidah dalam kalangan masyarakat semasa supaya akidah Islam tidak terus dipandang remeh dan rendah.
- e. Penjelasan dan penerangan perlu dibuat secara lebih meluaskan dan berterusan mengenai perkara yang boleh merosakkan akidah agar masyarakat Islam tidak terjerumus dalam kesesatan akidah.

Walaupun dalam fatwa yang dikemukakan diatas tidak disebut dan dinyatakan secara jelas perkaitannya dengan fokus penulisan berkaitan *maqasid syariah*, penulis sangat optimis bahawa keputusan-keputusan tersebut yang lebih bersifat penjelasan dan maklumat tetap mempunyai tujuan dan objektifnya tersendiri bagi memelihara kesucian agama Islam itu sendiri dan dalam masa yang sama menjaga hubungan antara orang Islam dan bukan Islam.

RUJUKAN

- Abdul Rahman Ibrahim al-Kailani. 2000. *Qawa'id al-Maqasid 'Inda al-Imam Al-Syatibi*. Damsyiq : Dar al-Fikr.
- Al-Suyuti Jalâl al-Din 'Abd al-Rahmân ibn Abû Bakr. 1990, *al-Asybâh wa al-Nazâ'ir*, Beirut: Dâr al-Kutub al-'Ilmiyyah
- Badran Abu al-'Ainain Badran. 1969, *Usul al-Fiqh*, Mesir: dar al-Ma'arif.
- Enakmen Pentadbiran Agama Islam (Perak) 2004.
- Hasan hj. Ahmad. 1999, *Maqasid Syariah: Konsep dan Pengaruhnya Dalam Pembentukan Hukum*, dalam Abdul Karim Ali dan Raihanah Azahari, *Hukum Islam Semasa Bagi Masyarakat Malaysia Yang Membangun*, Kuala Lumpur: Akademi Pengajian Islam, Universiti Malaya.
- <http://www.e-fatwa.gov.my>.
- Maxwell dan Gibson (1924), *Treaties and Engagements Affecting Malay States and Borneo*. London: Truscott and Son Ltd.
- Mas'ud Sobri. 2010, *Fatawa Ulama al-Ummah fi al-Ahdath al-Mu'asarah*, El-Monofeya Egypt: Mua'assasah Saut al-Qalam al-Arabi.
- Mohd Salleh Abas (1984), *Sejarah Perlembagaan Malaysia*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

- Muhammad Hisyam al-Burhani 1985, *Sadd al-Dhara'i' fi al-Syari'ah al-Islamiyyah*, Tesis M.A dikemukakan kepada Universiti Kaherah Mesir, Beirut: Matba'ah al-Rayhani.
- Perlembagaan Persekutuan, Perkara 11(3).
- Shukeri Mohamad. 1996, *Maqasid al-Syariah* dalam Pengurusan Harta, dalam Abdul Kadir et. Al, *Monograf Syariah*, Kuala Lumpur: Akademik Pengajian Islam, Universiti Malaya
- Wan Zulkifli Wan Hassan. 2013, Pluralisme Agama di Malaysia: Antara Prinsip dan Toleransi, dalam Khairul Anwar et. al, *MALIM* (Jurnal Pengajian Umum Asia Tenggara), Bangi: Pusat Pengajian Umum, UKM
- Yusuf Hamid al-'Alim. t.th, *al-Maqasid al-'Ammah li al-Syaria'ah al-Islamiyyah*, Kaherah: dar al-Hadith

* Wan Zulkifli Wan Hassan
Pusat Citra Universiti,
Universiti Kebangsaan Malaysia.
Mel-e: wenzoul@ukm.edu.my